

EESTI KÕRGHARIDUSSÜSTEEMI KIRJELDUS

1. ÜLDINE KORRALDUS

Kõrghariduse üldisteks õiguslikeks alusteks on „Eesti Vabariigi haridusseadus“, „Ülikooliseadus“, „Rakenduskõrgkooli seadus“, „Erakooliseadus“, „Kutseõppeasutuse seadus“ ja Vabariigi Valitsuse 18.12.2008 määrus nr 178 „Kõrgharidusstandard“.

Alates 2002/2003. õppeaastast on kõrgharidussüsteemi üldstruktuur kolmeastmeline, järgides Euroopa kõrgharidusruumi *bachelor-master-PhD* mudelit. Kõrghariduse esimesel astmel on kaks eristuvate õpiväljunditega haru – bakalaureuseõpe ja rakenduskõrgharidusõpe. Kõrghariduse teisel astmel toimub magistriõpe, kolmandal astmel doktoriõpe. Bakalaureuse- ja magistriõpe on mõnel erialal integreeritud üheks tervikuks. Nõudeid erinevatele õppeastmetele, sealhulgas õpiväljunditele ja nende seoseid Eesti kvalifikatsiooniraamistikuga sätestab „Kõrgharidusstandard“.

Kõrgharidust omandatakse ülikoolides, rakenduskõrgkoolides ja mõnes kutseõppeasutuses. Omandivormilt jagunevad kõrghariduse omandamist võimaldavad õppeasutused riiklikeks, avalik-õiguslikeks ja eraõiguslikeks. Ülikoolis toimub bakalaureuse-, magistri- ja doktoriõpe ning võib toimuda rakenduskõrgharidusõpe. Rakenduskõrgkoolis toimub rakenduskõrgharidusõpe, koostöös ülikoolidega ka magistriõpe. Iseseisvalt võib rakenduskõrgkool läbi viia magistriõpet usuteaduse, sisekaitse või riigikaitse õppekavade järgi.

2. DIPLOMITE RIIKLIK TUNNUSTAMINE

Diplomite riikliku tunnustamise aluseks on kuni 31.12.2011 õppekava suhtes tehtud positiivne akrediteerimisotsus ning alates 2009. aastast õppeasutusele antav õigus vastavas õppekavagrupis kõrgharidustaseme õpet läbi viia ning anda vastavaid akadeemilisi kraade ja väljastada diplomeid. Aastatel 2009 - 2011 kehtivad riiklikult tunnustatud diplomi väljastamise alusena mõlemad regulatsioonid.

Ühisõppekava lõpetajale annab õppeasutus ühisõppekava täitmist tõendava riiklikult tunnustatud ühisdiplomi, mille plank ühtib vastava õppe diplomi plangiga.

2.1. Akrediteerimine

Riiklikult tunnustatakse diplomeid, mis antakse pärast positiivselt akrediteeritud õppekava täitmist. Kuni 01.01.2010 tehtud positiivsed akrediteerimisotsused, sealhulgas tingimisi akrediteerimise otsused kehtivad vastavalt kas 7 või 3 aastat, aga mitte kauem kui kuni 31.12.2011. Avalik-õiguslike ülikoolide diplomid, mis antakse enne 01.06.2002 Eesti Hariduse Infosüsteemi (EHIS) kantud õppekavade täitmise korral ja rakenduskõrghariduse diplomid, mis antakse enne 30.06.2003 EHIS-esse kantud õppekavade täitmise korral, omavad riiklikku tunnustust ka ilma akrediteerimiseta. Kuni 31.12.2008 viis akrediteerimist läbi Kõrghariduse Hindamise Nõukogu. 01.01.2009 moodustati õppekavagrupi kvaliteedi hindamiseks ja akrediteerimiseks Eesti Kõrghariduse Kvaliteediagentuur (EKKA).

2.2. Õppeasutusele antud õigus õppekavagrupis õpet läbi viia

Alates 2009. aastast annab õppekavagruppide hindamise – üleminekuhindamise - tulemusel Vabariigi Valitsus õppeasutusele tähtajatu või tähtajalise (üheks kuni kolmeks aastaks) õiguse vastavas õppekavagrupis õpet läbi viia ning anda vastavaid akadeemilisi kraade ja väljastada diplomeid. Alates 01.01.2012 saab õppeasutus riiklikke lõpudokumente anda üksnes siis, kui õppeasutusele on vastavas õppekavagrupis antud õigus õpet läbi viia.

Varasemates kõrgharidussüsteemides väljastatud kvalifikatsioonide tunnustamine ja vastavus kehtiva süsteemi kvalifikatsioonidele on reguleeritud Vabariigi Valitsuse 06.06.2005 määrusega nr 120 „Eesti Vabariigi kvalifikatsioonide ja enne 20. augustit 1991. a antud endise NSV Liidu kvalifikatsioonide vastavus“.

3. VASTUVÕTUTINGIMUSED

3.1. Üldtingimused

Kõrghariduse esimese astme alustamise üldtingimuseks on keskharidus, mida tõendab gümnaasiumi lõputunnistus, lõputunnistus kutsekeskhariduse omandamise kohta, varem kehtinud süsteemide vastavad tunnistused ja diplomid ning välisriigi kõrgharidust andvasse õppeasutusse vastuvõttu võimaldavad kvalifikatsioonid. Gümnaasiumi lõputunnistus antakse pärast 12. klassi (9 klassi põhiharidust ja 3 klassi üldkeskharidust) lõpetamist. Riigieksamite sooritamist tõendab riigieksamtunnistus, mis kehtib koos gümnaasiumi lõputunnistusega.

3.2. Eritingimused

Lisaks üldtingimustele võib õppeasutus kehtestada üliõpilaste vastuvõtu lisatingimusi. Nendeks võivad olla sisseastumiseksamid, riigieksamite tulemused, erialased katsed ja vestlus vms.

4. ÕPPETÖÖ KORRALDUS

Üldnõuded õppele, õppekavadele ja õppejõududele kehtestatakse raamdokumendiga – „Kõrgharidusstandard“. Õppe nominaalkestust mõõdetakse õppeaastates, õppekava mahtu ainepunktides. Kuni 31.08.2009 kehtinud ainepunktisüsteemi üks ainepunkt (AP) vastab 40 tunnile ehk ühele õppenädalale, mille üliõpilane on õppetööks kulutanud. Ühe õppeaasta maht on 40 ainepunkti (AP), mis Euroopa ainepunktisüsteemis (*European Credit Transfer and Accumulation System*, ECTS) vastab 60 ainepunktile. Alates 2009/2010. õppeaastast on siseriiklikuks ainepunktisüsteemiks Euroopa ainepunktisüsteem. Euroopa ainepunktisüsteemi ainepunkti eestikeelne lühend on EAP. Euroopa ainepunktisüsteemi üks ainepunkt vastab 26 tunnile tööle, mille üliõpilane on õppetööks kulutanud – see moodustab 1560 tundi ehk 60 EAP-d õppeaastas.

5. KÕRGHARIDUSKVALIFIKATSIOONID JA VASTAVAD ÕPPED

5.1. Rakenduskõrgharidusõpe

Rakenduskõrgharidusõpe on kõrghariduse esimese astme õpe, mille eesmärgiks on kindlal kutsealal töötamiseks või magistriõppes edasiõppimiseks vajalike pädevuste omandamine. Õppe nominaalkestus on 3–4,5 aastat, maht 180–270 EAP-d.

Õppe lõpetanud isikule antakse diplom (hallikassisel plangil, tähis E) rakenduskõrgharidusõppe õppekava täitmise kohta – rakenduskõrgharidusõppe diplom. Rakenduskõrgharidusõppe diplom võimaldab alustada õpinguid magistriõppes.

5.2. Bakalaureuseõpe

Bakalaureuseõpe on kõrghariduse esimese astme õpe, mille eesmärk on üldhariduslike teadmiste süvendamine, eriala alusteadmiste ja -oskuste omandamine õpingute jätkamiseks magistriastmes ja tööle asumiseks. Õppe nominaalkestus on valdavalt 3 aastat, maht 180 EAP-d, erandina kuni 4 aastat, maht 240 EAP-d.

Õppe lõpetanud isikule antakse diplom (rohekaskollasel plangil, tähis L), mis tõendab bakalaureuseõppe õppekava täitmist. Lõpetajale antakse bakalaureusekraad. Bakalaureusekraad võimaldab alustada õpinguid magistriõppes.

5.3. Magistriõpe

Magistriõpe on kõrghariduse teise astme õpe, mille kestel süvendatakse erialateadmisi ja -oskusi ning omandatakse iseseisvaks tööks ja doktoriõppeks vajalikke teadmisi ja oskusi. Magistriõppe peamine eesmärk on koolitada õppija eriala süvendatud teadmistega spetsialistiks. Õppe alustamise üldtingimus on kõrghariduse esimese astme lõpetamisel antav kvalifikatsioon (bakalaureusekraad, rakenduskõrgharidus või nendele vastav kvalifikatsioon). Õppe nominaalkestus on 1–2 aastat, maht 60–120 EAP-d, kuid koos esimese astmega vähemalt 5 aastat, maht 300 EAP-d. Enne 01.06.2002 EHIS-esse kantud magistriõppe

õppekava täitmisel antakse magistrikraad teadus- või kutsekraadina. Teadusmagistri õppekavas moodustab teadustöö õppe mahust vähemalt 50% ning magistritöös esitatakse erialaprobleemi uudne teaduslik käsitlus. Kutsemagistri õppekavas moodustab uurimis-, arendus- või loometöö õppe mahust vähemalt 25% ning õpe on suunatud kutsealase loomingulise probleemi uudse lahenduse leidmisele. Ülikooli kehtestatud tingimustel ja korras võib enne 01.06.2002 EHIS-esse kantud magistriõppe õppekava täitmist arvestada doktoriõppe osana.

Magistriõppe lõpetanud isikule antakse diplom (hõbedasel plangil, tähis M; enne 01.06.2002 EHIS-esse kantud õppekavade puhul pruunil plangil, tähis C), mis tõendab magistriõppe õppekava täitmist. Lõpetajale antakse magistrikraad. Magistrikraad võimaldab alustada õpinguid doktoriõppes.

5.4. Bakalaureuse- ja magistriõppe integreeritud õppekavadel põhinev õpe

Integreeritud bakalaureuse-magistriõpe on üheastmeline ja sisaldab nii alusõpet kui ka süvendatud spetsialiseerumisega õpet. Üheastmelised integreeritud õpped on arsti-, loomaarsti-, proviisori-, hambaarsti-, arhitekti-, ehitusinseneriõpe ning klassiõpetaja õpetajakoolitus. Arstiõppe, alates 2002/2003. õppeaasta vastuvõttust ka loomaarstiõppe, nominaalkestus on 6 aastat, maht 360 EAP-d. Teiste õpete nominaalkestus on 5 aastat, maht 300 EAP-d.

Õppe lõpetamisel antakse diplom (hõbedasel plangil, tähis M) vastava õppekava täitmise kohta. Integreeritud õppe lõpetajale antakse üldjuhul magistrikraad. Erandiks on arsti-, hambaarsti- ja loomaarstiõpped, mille lõpetamisel antakse magistrikraad nimetusega vastavalt arstikraad, hambaarstikraad ja loomaarstikraad. Integreeritud õppe lõpetamisel antud kvalifikatsioon võimaldab alustada õpinguid doktoriõppes.

5.5. Doktoriõpe

Doktoriõpe on kõrghariduse kolmanda astme õpe, mille eesmärgiks on iseseisvaks teadus-, arendus- või kutsealaseks loometööks vajalike teadmiste ja oskuste omandamine. Doktoriõppe alustamise üldtingimuseks on magistrikraad või sellele vastav kvalifikatsioon. Õppe nominaalkestus on 3–4 aastat, maht 180–240 EAP-d.

Õppe lõpetanud isikule antakse diplom (kuldsele plangil, tähis O; enne 01.06.2002 EHIS-esse kantud õppekavade puhul valgel plangil, tähis D), mis tõendab õppekava täitmist. Lõpetajale antakse doktorikraad. Doktorikraad on teaduskraad, mille saamiseks koostatakse ja kaitstakse doktoritöö – iseseisev teaduslik uurimus või loometöö.